

РОЛЬ АНАЛІЗУ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ
У ЕФЕКТИВНОМУ ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІTHE ROLE OF ECONOMIC SECURITY THREAT ANALYSIS
IN EFFECTIVE PUBLIC ADMINISTRATION

Стаття присвячена дослідженню ролі аналізу загроз економічній безпеці в підвищенні ефективності державного управління. Розглянуто теоретичні та практичні засади економічної безпеки, акцентовано увагу на її багатовимірному характері, що включає фінансову стабільність, енергетичну стійкість, доступність продовольства та кібернетичну безпеку.

У дослідженні проаналізовано методологічні підходи до виявлення, оцінки та пом'якшення економічних загроз, підкреслено важливість використання передових аналітичних інструментів та сприяння співпраці зацікавлених сторін. Було підкреслено вирішальну роль державного управління в розробці та впровадженні ефективних заходів економічної безпеки, що демонструє його центральне значення для підтримки стабільності та врядування.

Визначено основні компоненти аналізу загроз економічній безпеці, такі як ідентифікація ризиків, оцінка ризиків та розробка стратегій їх пом'якшення. Ідентифікація ризиків охоплювала розпізнавання загроз, включаючи економічні санкції, кібератаки та коливання на світових ринках. Оцінка ризиків оцінювала ймовірність і потенційний вплив цих загроз на економічні системи із застосуванням передових методів, таких як моделювання сценаріїв і стрес-тестування. Стратегії пом'якшення наслідків включали нормативно-правову базу, технологічні досягнення та спільні ініціативи, спрямовані на усунення вразливостей. Було проаналізовано світові практики, такі як скоординовані зусилля Європейського Союзу, інституційна сила Сполучених Штатів та регіональна співпраця в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, що демонструють ефективність індивідуальних підходів у різних геополітичних контекстах.

У дослідженні обґрунтовано необхідність проактивної ролі державного управління у протидії економічним загрозам через інтеграцію інноваційних інструментів та механізмів співпраці. Було показано, що використання передових технологій, включаючи аналітику великих даних та штучний інтелект, підвищує точність та ефективність оцінки загроз, що дозволяє своєчасно та ефективно реагувати на них. Спроможність органів державного управління розробляти адаптивні регуляторні заходи та сприяти міжсекторальній взаємодії була визначена як запорука управління економічною безпекою.

Вартим уваги є системний підхід до посилення ролі державного управління в управлінні загрозами економічній безпеці. Дослідження підкреслило важливість інституційного розвитку, наголосивши на створенні спеціалізованих органів та структур, що займаються питаннями економічної безпеки. Було показано, що міжсекторальна співпраця та механізми обміну інформацією сприяють підвищенню стійкості та готовності. Крім того, було встановлено необхідність включення міркувань економічної безпеки в більш широкі стратегії державного управління.

Ключові слова: економічна безпека, аналіз загроз, державне управління, фінансова стабільність, енергетична безпека, кібербезпека, продовольча безпека, ідентифікація ризиків, оцінка ризиків, сучасні аналітичні інструменти, державно-приватне партнерство,

міжнародне співробітництво, економічна стабільність, інституційний розвиток, транснаціональні загрози, стійкість, сталий розвиток.

The article is devoted to the study of the role of analysis of threats to economic security in improving the efficiency of public administration. The theoretical and practical foundations of economic security are considered, with an emphasis on its multidimensional nature, including financial stability, energy stability, food availability and cyber security.

The study analyses methodological approaches to identifying, assessing and mitigating economic threats, emphasising the importance of using advanced analytical tools and promoting stakeholder cooperation. The crucial role of public administration in the development and implementation of effective economic security measures is emphasised, demonstrating its central importance for maintaining stability and governance.

The main components of the analysis of threats to economic security were identified, such as risk identification, risk assessment and development of mitigation strategies. Risk identification covered the recognition of threats, including economic sanctions, cyberattacks, and fluctuations in global markets. Risk assessment assessed the likelihood and potential impact of these threats on economic systems using advanced techniques such as scenario modelling and stress testing. Mitigation strategies included regulatory frameworks, technological advances, and joint initiatives to address vulnerabilities. Global practices, such as the coordinated efforts of the European Union, the institutional strength of the United States, and regional cooperation in the Asia-Pacific region, were analysed to demonstrate the effectiveness of individual approaches in different geopolitical contexts.

The study substantiates the need for a proactive role of public administration in countering economic threats through the integration of innovative instruments and mechanisms of cooperation. It has been shown that the use of advanced technologies, including big data analytics and artificial intelligence, increases the accuracy and efficiency of threat assessment, which allows for timely and effective response to them. The ability of public authorities to develop adaptive regulatory measures and promote cross-sectoral cooperation was identified as a key to economic security management.

A systematic approach to strengthening the role of public administration in managing threats to economic security is worthy of attention. The study highlighted the importance of institutional development, emphasising the creation of specialised bodies and structures dealing with economic security issues. It was shown that cross-sectoral cooperation and information sharing mechanisms contribute to resilience and preparedness. In addition, the need to incorporate economic security considerations into broader public administration strategies was identified.

Key words: economic security, threat analysis, public administration, financial stability, energy security, cybersecurity, food security, risk identification, risk assessment, modern analytical tools, public-private partnership, international cooperation, economic stability, institutional development, transnational threats, resilience, sustainable development.

УДК 351.746.1
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.38.53>

Тимошенко О.О.
кандидат економічних наук,
директор,
Фінансова компанія «Онлайн Фінанс»
ORCID ID: 0009-0001-8227-8772

Актуальність теми дослідження.

Актуальність дослідження обумовлена зростаючим значенням економічної безпеки, як наріжного каменю національної стабільності та ефективного управління. В епоху, що характеризується посиленням глобалізації, технологічного прогресу та геополітичної напруженості, здатність держав виявляти, оцінювати та пом'якшувати економічні загрози набуває першочергового значення. Економічна безпека безпосередньо впливає на здатність держави забезпечувати сталий розвиток, підтримувати суспільний добробут і соціальну стабільність. Відповідно, розуміння ролі аналізу загроз економічній безпеці в державному управлінні має важливе значення для підвищення інституційної стійкості та сприяння прийняттю обґрунтованих рішень. Взаємопов'язаність глобальних економік посилює вразливість, оскільки збої в одному регіоні можуть спричинити каскадні наслідки в усьому світі. Економічні загрози, такі як фінансові кризи, кібератаки на об'єкти критичної інфраструктури, перебої в енергопостачанні та торговельні конфлікти, створюють значні ризики для національної безпеки та ефективності державного управління.

Крім того, тематика звертається до нагальної потреби сучасних систем державного управління у впровадженні передових аналітичних інструментів і методологій. Оскільки економічні загрози стають дедалі складнішими, традиційні підходи до управління є недостатніми для вирішення нових викликів. Дане дослідження дає уявлення про те, як державне управління може використовувати аналіз загроз на основі даних для підвищення узгодженості політики, зміцнення інституційної спроможності та забезпечення економічної стійкості. Зосереджуючи увагу на взаємозв'язку між економічною безпекою та ефективним врядуванням, дослідження робить внесок у розробку стратегічних рамок, які сприяють стабільності та адаптивності в динамічному середовищі.

Мета дослідження – вивчення ключової ролі аналізу загроз економічній безпеці у підвищенні ефективності та стійкості державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Збір останніх наукових даних та спостережень свідчить про значну увагу науковців до економічної безпеки та її інтеграції в державне управління. Існуючі дослідження вивчають ідентифікацію ризиків, методологію оцінки та стратегії пом'якшення наслідків, наголошуючи на таких аспектах, як фінансова стабільність, енергетична безпека та кібербезпека (Маслій О., Максименко А., Онищенко С., Поручник

А. М., Кулаковський К. О., Хомишин І., Гавц О., Шкода М. С., Гичка С. Г., Бортніков Г. П., Любіч О. О., Кузьменко О. В., Яровенко Г. М., Леонов С. В., Іваніченко Є. В., Кравчук К. В., Сабліна М. А., Черевиков Є. Л., Сурков О. А., Саганюк Ф. В., Мірошніченко В. Я., Кавин С., Карпенко О. І.). Дослідження підкреслюють роль передових аналітичних інструментів та міжнародного співробітництва у протидії транснаціональним загрозам. Однак залишаються прогалини в системній інтеграції та порівняльному аналізі на регіональному і національному рівнях.

Основний зміст дослідження. Економічна безпека є одним із ключових елементів національної та міжнародної стабільності, що охоплює здатність держави захищати свою економічну систему від збоїв, які можуть виникнути через внутрішню неефективність, зовнішні загрози або системні шоки. Вона діє як багатовимірний конструкт, інтегруючи різні сфери, такі як фінансова стабільність, ефективність розподілу ресурсів та стійкість до економічних маніпуляцій або криз [1]. В сукупності ці виміри підкреслюють взаємозалежний характер сучасних економік та їхню сприйнятливність до локальних і глобальних впливів.

Фінансова безпека є запорукою економічної безпеки, зосереджуючись на надійності та цілісності фінансових установ і грошово-кредитних систем. Цей вимір гарантує, що банківські системи, ринки капіталу та монетарна політика ефективно функціонують, щоб запобігти економічному колапсу. Такі явища, як світова фінансова криза 2008 року, ілюструють, як системна вразливість може каскадом поширюватися на країни, вимагаючи суворої регуляторної бази та скоординованих міжнародних заходів для зміцнення фінансової стабільності.

Енергетична безпека є ще одним важливим аспектом, що підкреслює необхідність доступу до надійних і доступних енергоресурсів. Порушення в ланцюгах постачання енергоресурсів, спричинені геополітичними конфліктами чи стихійними лихами, можуть серйозно погіршити економічну продуктивність. Зокрема, коливання цін на нафту, спричинені обмеженням пропозиції, історично дестабілізували економіку як розвинених країн, так і тих, що розвиваються, підкреслюючи потребу в диверсифікованих джерелах енергії та стійкій інфраструктурі [2]. Продовольча безпека інтегрується в парадигму економічної безпеки, вирішуючи питання наявності, доступності та цінової доступності основних продуктів харчування. Порушення в сільському господарстві, спричинені зміною клімату, торговельними обмеженнями або геополітичною напружені-

стю, можуть призвести до значних соціально-економічних наслідків. Глобальна криза цін на продовольство 2007-2008 років підкреслює важливість сталих сільськогосподарських практик і міжнародних торговельних угод для стабілізації продовольчих систем.

Кібербезпека фінансових та економічних систем стала нагальною проблемою в цифрову епоху, зокрема зростаюча залежність від цифрової інфраструктури для фінансових операцій наражає економіку на загрози кібератак, витоку даних та цифрового шахрайства. Гучні інциденти, спрямовані на великі фінансові установи, продемонстрували економічні та репутаційні збитки, завдані кібервразливостями, що вимагає вдосконалення механізмів кіберзахисту та транскордонного співробітництва для зменшення ризиків [3]. Зазначені аспекти не є ізольованими, а нерозривно пов'язані між собою, що вимагає цілісного підходу до вирішення складних питань економічної безпеки.

Аналіз загроз в економічній безпеці являє собою структурований процес, необхідний для захисту цілісності, стабільності та функціональності економічних систем. Цей процес передбачає систематичне виявлення, оцінку та визначення пріоритетності ризиків, які можуть порушити національну або регіональну економічну стабільність, що дозволяє сформулювати ефективну політику для зменшення вразливостей. Оскільки глобальні економіки стають все більш взаємопов'язаними, роль аналізу загроз зростає, особливо у вирішенні проблем, спричинених геополітичною напруженістю, технологічними збоями та ринковими коливаннями. Ідентифікація ризиків є фундаментальним кроком в аналізі економічних загроз, що передбачає розпізнавання потенційних загроз, які можуть підірвати економічні системи. Дані загрози є багатограними і включають в себе економічні санкції, кібератаки на критично важливу фінансову інфраструктуру, коливання на світових товарних ринках і невизначеність внутрішньої політики [4]. Економічні санкції, наприклад, можуть дестабілізувати економіку країн, проти яких вони спрямовані, обмежуючи доступ до міжнародних ринків і фінансових систем, впливаючи на галузі та ланцюги поставок. Так само значною загрозою стали кібератаки, спрямовані на банківські системи, фондові біржі та цифрові платіжні платформи, що призводить до фінансових втрат і підриву довіри громадськості.

Оцінка ризиків є етапом процесу, який зосереджується на оцінці ймовірності та потенційного впливу виявлених загроз, що передбачає кількісний та якісний аналіз для визначення

ступеня, до якого конкретні ризики можуть матеріалізуватися, та їхніх наслідків для економічної стабільності. Для оцінки стійкості системи за різних умов часто використовують сучасні моделі, зокрема планування сценаріїв і стрес-тестування [5]. Оцінка впливу раптових коливань цін на енергоносії або міжнародних торговельних обмежень на національні економічні показники вимагає тонкого розуміння ринкової динаміки та системних взаємозалежностей.

Стратегії пом'якшення наслідків є завершальним і орієнтованим на дії етапом аналізу загроз. Ці стратегії передбачають розробку та впровадження політик та інструментів для мінімізації вразливостей та підвищення стійкості системи. Ключові підходи включають регуляторні заходи, диверсифікацію економічної діяльності та інвестиції в технологічну інфраструктуру. У відповідь на загрози кібербезпеці фінансові установи в усьому світі впровадили передові технології шифрування та механізми співпраці для обміну розвідданими про загрози в режимі реального часу [6]. Аналогічно, застосовуються стратегії диверсифікації торгівлі, щоб зменшити залежність від конкретних ринків, тим самим знижуючи ризики, пов'язані з геополітичною напруженістю.

Аналіз загроз в економічній безпеці - це динамічний та ітеративний процес, що вимагає постійного моніторингу та адаптації до нових викликів. Його ефективність залежить від наявності надійних даних, інституційної спроможності та міжнародної співпраці. Оскільки економічні загрози стають дедалі складнішими, все більшого значення набуває інтеграція передових аналітичних інструментів, таких як машинне навчання та аналіз великих даних, у процесі аналізу загроз [7]. Подібні інструменти дають змогу робити точніші прогнози і швидше реагувати на них, підвищуючи загальну стійкість економічних систем.

Одним з основних обов'язків державного управління в цьому контексті є створення інституцій та структур, що займаються питаннями економічної безпеки, оскільки вони є організаційною основою для виявлення, оцінки та пом'якшення економічних загроз. Спеціалізовані агентства, робочі групи та комітети часто створюються для нагляду за ініціативами у сфері економічної безпеки, забезпечуючи їх відповідність національним пріоритетам та реагування на нові виклики. Враховуючи взаємопов'язаний характер сучасної економіки, загрози часто виходять за межі національних кордонів і вимагають скоординованих заходів реагування, тому державне управління сприяє налагодженню партнерських відносин

між державними установами, суб'єктами приватного сектору та міжнародними організаціями з метою підвищення стійкості та готовності [8]. Багатосторонні угоди, спільні робочі групи та державно-приватні партнерства - це інструменти, які часто використовуються для протидії комплексним загрозам. Зокрема, уряди часто співпрацюють з фінансовими установами для посилення захисту кібербезпеки або з міжнародними торговельними організаціями для пом'якшення наслідків перебоїв у глобальних ланцюгах поставок.

Державне управління також відіграє важливу роль у впровадженні нормативно-правових актів і політик, спрямованих на пом'якшення виявлених загроз. Регуляторні рамки призначені для усунення вразливостей економічних систем шляхом встановлення стандартів, сприяння прозорості та забезпечення дотримання вимог. Регуляторні заходи можуть включати контроль над потоками капіталу для запобігання економічній нестабільності, закони про захист даних для збереження конфіденційної фінансової інформації або політику, що сприяє диверсифікації в енергетиці та торгівлі для зменшення залежності від нестабільних ринків.

Крім того, державне управління інтегрує передові аналітичні інструменти та технології в аналіз загроз економічній безпеці для підвищення точності та ефективності. Використовуючи аналітику великих даних, машинне навчання та системи моніторингу в режимі реального часу, державні установи можуть точніше визначати потенційні ризики та проактивно реагувати на них. Такий технологічний прогрес також підвищує спроможність органів державного управління проводити сценарний аналіз і стрес-тестування, що дає змогу розробляти надійні плани на випадок надзвичайних ситуацій.

Тематичні дослідження з аналізу загроз економічній безпеці дають цінну інформацію про впровадження найкращих практик у різних геополітичних контекстах. Досвід Сполучених Штатів, Європейського Союзу та Азійсько-Тихоокеанського регіону демонструє ефективність індивідуальних підходів у протидії складним економічним загрозам, водночас підкреслюючи важливість інституційних рамок, регіонального співробітництва та технологічної інтеграції.

У Сполучених Штатах Міністерство внутрішньої безпеки відіграє винятково важливу роль в аналізі економічних загроз завдяки своїй комплексній системі виявлення, оцінки та пом'якшення ризиків. МНБ співпрацює як з державними, так і з приватними зацікавлен-

ними сторонами для усунення вразливостей у критично важливій інфраструктурі, включаючи фінансові системи, енергетичні мережі та ланцюги поставок. Зокрема, Національний центр управління ризиками у складі МНБ забезпечує централізовану платформу для аналізу потенційних порушень, використовуючи методології, що базуються на даних, та передову аналітику [9]. Орієнтація на державно-приватне партнерство забезпечує інтеграцію різних точок зору, підвищуючи надійність аналізу загроз.

Європейський Союз є прикладом скоординованих регіональних зусиль у протидії економічним кіберзагрозам. Зі зростанням цифровізації економічної діяльності ЄС визначив пріоритетом розвиток єдиної системи кібербезпеки для захисту фінансових установ, цифрових ринків і транскордонних потоків даних. Саме такі інституції, як Агентство Європейського Союзу з питань кібербезпеки, виконують центральну роль у наданні технічної експертизи та сприянні співпраці між державами-членами. Загальний регламент про захист даних ще більше зміцнив спроможність ЄС протидіяти економічним ризикам, пов'язаним з даними, встановивши суворі стандарти конфіденційності та безпеки даних [10]. Закон про цифрову операційну стійкість доповнює ці зусилля, зосереджуючись на стійкості фінансових установ перед обличчям кіберінцидентів. Гармонізуючи регуляторні стандарти і сприяючи обміну інформацією, ЄС посилює свою колективну здатність пом'якшувати кіберзагрози з економічними наслідками.

В Азійсько-Тихоокеанському регіоні регіональна співпраця стала ключовою стратегією адаптації до глобальних економічних викликів. Такі організації, як Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво, сприяють спільним підходам до подолання ризиків, пов'язаних з перебоями в торгівлі, енергетичною безпекою та фінансовою нестабільністю. Ініціативи АТЕС часто зосереджені на розбудові потенціалу, обміні знаннями та розробці планів на випадок надзвичайних ситуацій для усунення вразливостей у взаємопов'язаних ланцюгах постачання [11]. Крім того, регіональні торговельні угоди та партнерства, такі як Регіональне всеосяжне економічне партнерство, сприяють економічній стійкості шляхом створення стабільного торговельного середовища та зменшення залежності від зовнішніх ринків. Акцент Азійсько-Тихоокеанського регіону на механізмах співробітництва підкреслює важливість колективних дій у подоланні транснаціональних економічних ризиків.

Наведені приклади демонструють, що ефективний аналіз економічних загроз вима-

гає поєднання інституційної спроможності, регіональної співпраці та проактивних політичних заходів. Досвід цих регіонів підкреслює важливість інтеграції інноваційних методологій та розвитку партнерських відносин для протидії мінливому ландшафту загроз економічній безпеці. Висновки, отримані з цих практик, можуть стати основою для глобальних зусиль, спрямованих на розбудову стійких економічних систем, здатних протистояти сучасним викликам.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження підкреслює критичну роль аналізу загроз економічній безпеці у забезпеченні ефективного державного управління. Систематично виявляючи, оцінюючи та пом'якшуючи економічні загрози, інститути державного управління можуть підвищити стійкість і стабільність національних і глобальних економічних систем. Результати дослідження підкреслюють необхідність інтеграції передових аналітичних інструментів, сприяння міжнародному співробітництву та створення надійних інституційних рамок для подолання складних викликів сучасних економічних загроз.

Державне управління має постійно адаптуватися до нових викликів, включаючи технологічний прогрес, геополітичні зрушення та зміни в навколишньому середовищі. Посилення підходів, заснованих на даних, використання машинного навчання та аналізу великих даних, а також сприяння міжсекторальній співпраці є важливими кроками на шляху до більш ефективного аналізу загроз. Крім того, глобальний характер економічних викликів вимагає посилення взаємодії з міжнародними організаціями та регіональними партнерствами для розробки узгодженої політики та скоординованих заходів реагування.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері широкі та багатогранні. Майбутні дослідження можуть бути зосереджені на інтеграції штучного інтелекту в аналіз економічних загроз, зосереджуючись на його потенціалі для покращення можливостей прогнозування та процесів прийняття рішень. Крім того, вивчення ролі децентралізованих систем, таких як технологія блокчейн, у зменшенні економічних ризиків може дати цінну інформацію про інноваційні підходи до економічної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Маслій О., Максименко А., Онищенко С. Загрози фінансовій безпеці України: ідентифікація та систематизація. *Економіка і регіон*. 2019. №2 (73). С. 73–80. URL: [https://doi.org/10.26906/EiR.2019.2\(73\).1629](https://doi.org/10.26906/EiR.2019.2(73).1629)
2. Поручник А. М., Кулаковський К. О. Енергетична безпека та диверсифікація енергоресурсів. *Економіка та держава*. 2017. №8. С. 18–21. URL: https://www.economy.in.ua/pdf/8_2017/7.pdf.
3. Хомишин І., Гавц О. Кібербезпека банківської сфери України: поняття, проблеми та досвід зарубіжних держав. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». 2023. Т. 10. № 4(40). С. 170-178.
4. Шкода М. С., Гичка С. Г. Економічні ризики: сутність, еволюція, підходи до класифікації. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Кластеризація економіки: теорія, методологія, практика»*. 2017. С. 270–275. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/7418/1/20170330_Cluster_P270-275.pdf.
5. Бортніков Г. П. Моделі стрес-тестування для оцінки ризиків банків. Г. П. Бортніков, О. О. Любич. Математичне моделювання в економіці. 2016. № 1. С. 59-73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mmve_2016_1_6.
6. Сучасні інструменти боротьби з кібершахрайствами у банках : Монографія. О. В. Кузьменко, Г.М. Яровенко, С. В. Леонов та ін. ; за заг. ред. О. В. Кузьменко, Г. М. Яровенко. Суми: видавництво «Ярославна», 2018. 144 с.
7. Іваніченко Є. В., Кравчук К. В., Сабліна М. А. Використання машинного навчання в кібербезпеці. *Кібербезпека: освіта, наука, техніка*. 2021. №4. С. 132–142. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37107/>.
8. Черевиков Є. Л. Роль міжнародних організацій у реалізації проектів державно-приватного партнерства. Наукові праці НДФІ. 2014. №4. С. 80–88. URL: https://npndfi.org.ua/docs/NP_12_04_080_uk.pdf.
9. Сурков О. А., Саганюк Ф. В., Мірошниченко В. Я. Досвід формування стратегічних документів США в секторі безпеки. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського*. 2016. №2 (57). С. 6–11.
10. Кавин С. Правове регулювання забезпечення інформаційної безпеки в праві Європейського Союзу. *Європейські перспективи*. 2022. №2. С. 131–137. URL: <https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/EP-2022-2/131-.pdf>.
11. Карпенко О. І. Забезпечення економічної безпеки національних економік в умовах глобальної регіоналізації: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. О. І. Карпенко; Маріупольський держ. ун-т. Маріуполь, 2019. 250 с.